

УДК 347.6

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.6.33>

КАРМАЗА О.О., ФЕДОРЕНКО Т.В., ДУРНОВ Є.С.

МИРОВА УГОДА В ЦИВІЛІСТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ:
ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТPEACE AGREEMENT IN CIVIL PROCEEDINGS:
HISTORICAL AND LEGAL ASPECT

Метою статті є дослідження генези інституту мирової угоди під впливом кодифікацій цивільного та господарського процесу в радянській та сучасній Україні. В статті розкривається зміст поняття «мирова угода в цивілістичному процесі», «цивілістичний процес». Доведено, що мирова угода в цивілістичному процесі є процесуальним письмовим документом, укладеним в порядку та в межах, визначених процесуальним кодексом (законом), з метою примирення сторін на узгоджених ними умовах (на підставі взаємних поступок, стосується лише прав та обов'язків сторін), та який затверджується судовим рішенням – ухвалою суду в порядку, визначеному процесуальним кодексом (законом) та має силу виконавчого документа. Історико-правовий погляд на цей інститут дає змогу простежити, як змінювалися його функції, зміст і практичні межі застосування під впливом державної політики, процесуальних принципів і правової культури. Доведено, що у радянській моделі судочинства мирова угода розвивалася в умовах домінування публічного інтересу та підвищеної активності суду, що позначалося на свободі домовленостей сторін, їхній процесуальній самостійності та характері судового контролю. Встановлено, що поступовий перехід до сучасних стандартів правосуддя зумовив переоцінку ролі інституту примирення, зокрема, через мирову угоду: посилювалися диспозитивні засади, актуалізувалася процесуальна «економія», затвердження мирової угоди судовим рішенням почало сприйматися як спосіб ефективного захисту прав осіб, а не як «виняток». Поступово акцент в мировій угоді як ефективній формі примирення конфлікуючих сторін зміщується в сторону трансформації критеріїв допустимості умов мирової угоди, законних меж втручання суду в зміст домовленостей, процесуальних наслідках її затвердження, підставах відмови у її затвердженні, гарантій захисту прав третіх осіб, запобіганню зловживанням тощо. Наголошено, що мирова угода як форма примирення не є формою примирення в розумінні процедури медіації.

Ключові слова: мирова угода, суд, цивілістичний процес, радянський період, примирення, судовий захист, суд, цивільне судочинство, господарське судочинство, джерела права, історико-правові засади.

The purpose of the article is to study the genesis of the institution of amicable settlement under the influence of codifications of civil and economic processes in Soviet and modern Ukraine. The article reveals the content of the concepts of "peace agreement in civil

© КАРМАЗА О.О. – доктор юридичних наук, професор, професор Інституту післядипломної освіти (Київський національний університет імені Тараса Шевченка) <https://orcid.org/0000-0003-4895-5220>

© ФЕДОРЕНКО Т.В. – кандидат юридичних наук, доцент, директор (Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна») ORCID: 0000-0002-3447-9078

© ДУРНОВ Є.С. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії, історії та філософії права (Національна академія внутрішніх справ) <https://orcid.org/0000-0002-4249-9829>

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

proceedings", "civil proceedings". It is proven that a peace agreement in civil proceedings is a procedural written document concluded in accordance with the procedure and within the limits determined by the procedural code (law), with the aim of reconciling the parties on the terms agreed upon by them (based on mutual concessions, concerns only the rights and obligations of the parties), and which is approved by a court decision - a court ruling in accordance with the procedure determined by the procedural code (law). A historical and legal view of this institution makes it possible to trace how its functions, content and practical limits of application changed under the influence of state policy, procedural principles and legal culture. It is proven that in the Soviet model of justice, the settlement agreement developed in conditions of dominance of public interest and increased activity of the court, which affected the freedom of agreements of the parties, their procedural independence and the nature of judicial control. It is established that the gradual transition to modern standards of justice led to a reassessment of the role of the institution of reconciliation: dispositive principles were strengthened, procedural "economy" was actualized, approval of the settlement agreement by a court decision began to be perceived as a way of effective protection of the rights of individuals, and not as an "exception". Gradually, the emphasis in the settlement agreement as an effective form of reconciliation of conflicting parties is shifting towards the transformation of the criteria for the admissibility of the terms of the settlement agreement, the legal limits of the court's intervention in the content of the agreements, the procedural consequences of its approval, the grounds for refusing its approval, guarantees for the protection of the rights of third parties, prevention of abuse, etc. It is emphasized that the settlement agreement as a form of reconciliation is not a form of reconciliation in the sense of the mediation procedure.

Key words: *peace agreement, court, civil process, Soviet period, reconciliation, judicial protection, court, civil proceedings, commercial proceedings, sources of law, historical and legal principles.*

Актуальність теми. Мирова угода як ефективна форма примирення конфліктуючих сторін в судовому процесі загалом та цивільничному процесі зокрема має давню історію становлення та розвитку. В цій статті пропонуємо комплексно дослідити інститут мирової угоди у цивільничному процесі, а саме в цивільному та господарському процесах, які є складовими елементами цивільничного процесу, та який має багато спільних ознак, визначених в Цивільному процесуальному кодексі України і Господарському процесуальному кодексі України.

Мирова угода у цивільному та господарському процесі України традиційно розглядається сучасними українськими вченими як форма примирення – завершення спору конфліктуючих осіб (фізичних та/чи юридичних осіб) шляхом взаємних поступок сторін, затверджується ухвалою суду та має виконавчу силу. Однак її значення виходить за межі «технічного» механізму закриття цивільного чи господарського провадження: через цей інститут проявляються межі диспозитивності, реалізація принципу верховенства права, відбувається баланс приватного та публічного інтересу, а також історично змінюється концепція ролі суду – від арбітра, що забезпечує законність, до «менеджера» процесу, який сприяє врегулюванню спору на умовах, визначених в мировій угоді, та відповідно діє до порядку, меж та способу, передбаченого в законі України.

Крім того, актуальність історико-правового аналізу інституту мирової угоди обумовлена також і тим, що сучасні наукові дискусії про допустимі умови мирової угоди неможливо повноцінно та об'єктивно оцінити без розуміння того, як саме законодавець і судова практика протягом десятиліть вибудовували межі автономії сторін і судового контролю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Генеза мирової угоди в різних юридичних процесах, як от, цивільному процесі, господарському процесі, адміністративному процесі, кримінальному процесі, виконавчому процесі була предметом наукових досліджень на рівні дисертацій, наукових статей, наукових тез доповідей тощо. Відтак, проблеми становлення, розвитку та вдосконалення досліджували такі вчені як: С.С. Бичкова, О.О. Грабовська, С.Д. Гринько, М.Б. Гарієвська, В.В. Заборовський, О.С. Захарова, С.О.Короєд, Я.В. Лазур, П.О. Попков, Ю.Д. Притика, М.І. Ромась, С.Я. Фурса, П.П. Черевко, С.О. Юлдашев, М.М. Ясинюк та інші. Наприклад, С.О.Короєд в ряді наукових статей висвітлює ключові проблеми затвердження мирової угоди в цивільному та господарському судочинстві, зокрема ризики порушення прав третіх осіб, вихід за межі предмета спору та недостатній контроль суду за законністю умов. Ми погоджуємося з вченим в тому, що мирова угода є інструментом, що базується на взаємних поступках, але її

затвердження судом потребує ретельного аналізу, щоб уникнути оскарження ухвали в апеляційному чи касаційному порядку [1; 2].

Метою статті є дослідження генези інституту мирової угоди під впливом кодифікацій цивільного та господарського процесу в радянській та сучасній Україні.

Результати дослідження. На сьогодні інститут мирової угоди закріплено в цивілістичному процесі. Цивілістичний процес є узагальнюючою правовою категорією, яка використовується лише в юриспруденції та має дискусійний характер. Зокрема, О.О.Кармаза слушно доводить, що цивілістичний процес охоплює як судову форму державного захисту, так і альтернативні недержавні форми захисту прав та інтересів фізичних та юридичних осіб. Концепція захисту прав у цивілістичному процесі включає декілька самостійних юридичних процесів, а також альтернативні процеси (процес медіації, третейський процес). Призначення цивілістичного процесу – гармонізація суспільних правовідносин у сфері приватного права, сприяння реформуванню процесуального законодавства у сфері приватних відносин з урахуванням принципу свободи вибору форми захисту прав та спрощення процедури розгляду справ в позасудових формах захисту прав громадян та юридичних осіб. Загалом, цивілістичний процес, об'єднуючи різні самостійні форми захисту прав фізичних та юридичних осіб, спонукає приватне право та процес працювати як єдина злагоджена система, знімаючи та попереджуючи конфлікти й спори, та яка перебуває у постійному раціональному розвитку [3; 4].

Крім того, як слушно доводять Я.В.Лазур, В.В.Заборовський, П.П.Черевко, не можна не помітити наскільки багато питань, що пов'язані з мировими угодами в цивільному та господарському процесі регламентуються однотипно. Тут проявляється об'єктивна закономірність, яка показує глибинний зв'язок, що існує між цивільним процесуальним та господарським процесуальним правом. Зовні це виразилося у вигляді інтеграції правових норм в рамках міжгалузевого інституту мирової угоди [5].

Складно заперечити Мелех Л. В. та Мелех Б. В. в тому, що мирова угода є важливим механізмом для врегулювання спорів, який поєднує матеріально-правові та процесуальні аспекти, забезпечуючи ефективне та взаємовигідне вирішення конфліктів між сторонами. У процесі примусового виконання судового рішення сторони мають право укласти мирову угоду, що є проявом принципу диспозитивності в судочинстві. Це дозволяє сторонам добровільно врегулювати спір, відмовившись від подальшого примусового виконання рішення. Затвердження судом такої угоди є підставою для закінчення виконавчого провадження. Таким чином, укладення мирової угоди на стадії виконання рішення є правомірним і доцільним, оскільки воно відповідає принципам цивільного процесуального права та не порушує загальнообов'язковості судового рішення [6].

Тобто, вченими підтверджується закріплення інституту мирової угоди в різних юридичних процесі, як от, цивільному, господарському, виконавчому процесі, які, як зазначалося вище, в юриспруденції охоплюються поняттям «цивілістичний процес», та вказуються шляхи удосконалення цього інституту.

Як відомо, радянський цивільний процес ґрунтувався, зокрема, на поєднанні формально проголошених засад змагальності та рівності сторін із реально підсиленою «охоронною» роллю суду. Визначальним в радянський період було те, що суд у вирішенні приватних спорів, хоча і діяв в порядку, в спосіб та в межах, визначених процесуальним кодексом Української Радянської Соціалістичної Республіки, все ж таки виконував функцію інструмента державної охорони правопорядку та соціалістичної законності. А відтак це впливало на філософію та зміст мирової угоди: компроміс сторін допускався, але лише в межах, які не суперечили державним установкам і розумінню законності.

Наприклад, Цивільний процесуальний кодекс Української Радянської Соціалістичної Республіки від 1963 року містив ряд норм щодо мирової угоди, яка могла укладатися в цивільному процесі загалом та при виконанні рішення суду зокрема. Це такі статті Кодексу: ст. 67 «Обчислення державного мита при зміні ціни позову», ст. 78 «Розподіл судових витрат при відмові від позову і мировій угоді», ст. 103 «Процесуальні права сторін», ст. 108 «Треті особи, які не заявляють самостійних вимог», ст. 115. «Повноваження представника в суді», ст. 122. «Процесуальні права органів державного управління профспілок, підприємств, установ, організацій і окремих громадян, які захищають права інших осіб», ст. 136. «Прийняття заяв у цивільних справах», ст. 178. «Початок розгляду справи по суті», ст. 179. «Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем і мирова угода сторін», ст. 227. «Підстави закриття провадження в справі», ст. 304. «Мирова угода сторін», ст. 332. «Відмова позивача від позову і укладення мирової угоди сторін в суді касаційної інстанції», ст. 352. «Мирова угода і відмова від примусового виконання рішення».

Так, наприклад, ст. 103 цього Кодексу передбачалося, що сторони можуть закінчити справу мировою угодою в усій стадії процесу, вимагати виконання рішення, ухвали, постанови суду. Суд не приймає відмови від позову, визнання позову відповідачем і не затверджує мирової угоди сторін, якщо ці дії суперечать законіві або порушують чий-небудь права і охоронювані законом інтереси.

Згідно із ст. 115 ЦПК 1963 р. укладення мирової угоди через представника заборонялося. Статтею 178 цього Кодексу передбачався обов'язок головуєчому у судовому засіданні з'ясувати, зокрема, чи не бажають сторони закінчити справу мировою угодою. Процедура затвердження судом мирової угоди містилася в ст. 179 цього Кодексу та передбачала, що умови мирової угоди сторін заносяться до протоколу судового засідання і підписуються відповідно обома сторонами. Якщо мирова угода сторін викладена в адресованій суду письмовій заяві, ця заява додається до справи, про що зазначається в протоколі судового засідання. До затвердження мирової угоди сторін суд роз'яснює сторонам наслідки відповідних процесуальних дій. Про затвердження мирової угоди сторін суд постановляє ухвалу, якою одночасно закриває провадження в справі. В ухвалі повинні бути зазначені умови затверджуваної судом мирової угоди сторін. В разі незатвердження мирової угоди сторін суд постановляє про це мотивовану ухвалу. Згідно зі ст. 365 цього Кодексу мирова угода, укладена між сторонами в процесі виконання судового рішення, подається в письмовій формі судовому виконавцеві, який не пізніше триденного строку передає її до суду за місцем виконання рішення на затвердження. Про затвердження мирової угоди суд постановляє ухвалу відповідно до правил ст. 179 цього Кодексу [7].

Нормативно-правовий аналіз норм ЦПК 1963 року в частині закріплення інституту мирової угоди, доводить, що визначення поняття «мирова угода» цей Кодекс не містив. Формами мирової угоди були: письмова та усна форма, яка підтверджувалася протоколом судового засідання. Крім того, в юриспруденції слушно доводиться, що на відміну від норм ЦПК 1929 року обширне регулювання мирової угоди свідчить, що цей правовий інститут починає активно використовуватися державою як один із альтернативних способів вирішення правових спорів. Невипадково суддя повинен був, розпочинаючи розгляд справи по суті, пропонувати сторонам чи не бажають вони укласти мирову угоду (ст. 178 ЦПК УРСР). Дана процесуальна дія не свідчить про обов'язок судді схилити сторін до примирення, але вяснити їх думку з цього приводу він повинен був. Вперше ЦПК УРСР 1963 р. закріплює інститут закриття провадження у справі, де однією з підстав називається затверджена судом мирова угода (ст. 227). Якщо після цього хтось надумав знову звернутися до суду, мирова угода, оформлена ухвалою суду стає підставою відмови у прийнятті заяви (ч. 2 ст. 136). Була змінена процедура укладення мирової угоди в цивільному процесі. Як і раніше допускалося усно висловлювати її умови (в такому разі вони вносилися в протокол судового засідання та завірялися підписами сторін) або закріплювати їх у письмовій заяві. Проте, при бажанні укласти мирову угоду під час касаційного оскарження чи внесення касаційного подання або під час виконання судових рішень, умови мирової угоди повинні оформлятися виключно в письмовій формі (ч. 1 ст. 309, ст. 365 ЦПК УРСР 1963 р.). Також, суд зобов'язаний був умови мирової угоди продублювати в ухвалі суду, якою закривав провадження по справі (ст. 179 ЦПК УРСР). Мирова угода, затверджена судом ставала підставою примусового виконання (п. 4 ч. 1 ст. 348 ЦПК УРСР). Не ухвала, де мали бути відображені умови мирової угоди, а власне мирова угода. Таким чином, затверджена судом мирова угода прирівнювалася по юридичній силі до рішення суду і не треба було повторно звертатися до суду для судового розгляду. Подібні зміни були надзвичайно істотними та важливими [8].

На нашу думку, норми чинного Цивільного процесуального кодексу України, як от, наприклад, ст. 207, більш повно розкривають зміст, значення та процедуру укладення та затвердження мирової угоди. Ця стаття Кодексу у системному взаємозв'язку, зокрема із ст. 44 та ст. 49 ЦПК, концептуально розкриває зміст та значення мирової угоди в цивільному процесі як структурному елементі цивілістичного процесі.

Відтак, ст. 207 ЦПК передбачає, що мирова угода укладається сторонами з метою врегулювання спору на підставі взаємних поступок і має стосуватися лише прав та обов'язків сторін. У мировій угоді сторони можуть вийти за межі предмета спору за умови, що мирова угода не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб. Сторони можуть укласти мирову угоду і повідомити про це суд, зробивши спільну письмову заяву, на будь-якій стадії судового процесу. До ухвалення судового рішення у зв'язку з укладенням сторонами мирової угоди суд роз'яснює сторонам наслідки такого рішення, перевіряє, чи не обмежені представники сторін вчинити відповідні дії. Укладена сторонами мирова угода затверджується ухвалою суду, в резолютивній частині якої зазначаються умови угоди. Затверджуючи мирову угоду, суд цією ж ухвалою одночасно закриває провадження у справі [9].

Таким чином, ЦПК в редакції від 2017 року на відміну від ЦПК 1963 року чітко визначив мету укладення мирової угоди, загально-концептуальний її зміст та межі, закріпив письмову форму мирової угоди тощо. Вважаємо, що ст. 207 чинного ЦПК загалом відповідає принципу верховенства права, а саме його елементу – правовій визначеності норм законів, однак потребує удосконалення з урахуванням розвитку сучасних відносин, зокрема і відносин, які стосуються діджиталізації судового процесу, меж та порядку застосування штучного інтелекту тощо. Слід також зазначити, що норми ЦПК в редакції 2017 року містять деякі норми радянського періоду в частині регулювання відносин укладання та затвердження мирової угоди, які в практичній площині загалом сприяють захисту та відновленню прав сторін спору, не порушуючи норми Конституції України та чинних міжнародних договорів.

Наголосимо на тому, що господарський процес, який регулювався нормами Арбітражного процесуального кодексу України від 1991 року, а потім нормами Господарського процесуального кодексу України, офіційно закріпив інститут мирової угоди в кодексі лише в 2001 році з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Арбітражного процесуального кодексу України» від 21 червня 2001 року № 2539-III. Відтак ст. 29 Кодексу в редакції 2001 року передбачалося, що прокурор, що подав позовну заяву, несе обов'язки і користується правами позивача, крім права на укладення мирової угоди. Статтею 78 встановлювалося, що умови мирової угоди сторін викладаються в адресованих господарському суду письмовій заяві, що долучається до справи. Ця заява підписується обома сторонами. До затвердження мирової угоди сторін господарський суд роз'яснює сторонам наслідки відповідних процесуальних дій, перевіряє, чи є повноваження на вчинення цих дій у представників сторін. Мирова угода може стосуватися лише прав і обов'язків сторін щодо предмету позову. Про прийняття відмови позивача від позову або про затвердження мирової угоди сторін господарський суд виносить ухвалу, якою одночасно припиняє провадження у справі [10].

На сьогодні Господарський процесуальний кодекс України в редакції 2017 року містить ряд норм щодо змісту, порядку укладення та затвердження мирової угоди. Ці норми переважно подібні до норм чинного Цивільного процесуального кодексу України в редакції 2017 року, однак мають особливості, які стосуються регулювання господарських відносин. Так, наприклад, відповідно до ст. 46 чинного ГПК у разі якщо стороною в судовому процесі є адміністратор за випуском облігацій укладення мирової угоди можливе виключно за наявності згоди зборів власників облігацій, отриманої адміністратором за випуском облігацій, відповідно до положень Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».

Узагальнивши норми чинних процесуальних кодексів, та кодексів, які втратили чинність, в частині закріплення норм щодо мирової угоди зазначимо, що норми чинних ЦПК та ГПК містять деякі норми, які діяли в радянській період, але нині не суперечать Конституції України та не втратили актуальності. Основою укладення та затвердження мирової угоди зберігається: добровільність, взаємність поступок, письмова форма, судовий контроль, правові наслідки, обов'язковість виконання тощо.

Судовий контроль у радянській системі відрізнявся від контролю, який здійснює суд відповідно до норм Конституції України, оскільки суд фактично оцінював мирову угоду крізь призму загальної законності та допустимості відповідного компромісу. На практиці це означало більш жорсткі межі автономії сторін у тих категоріях спорів, де потенційно зачіпалися «публічні» інтереси або соціально значущі блага.

Наголосимо на тому, що радянське цивільне процесуальне право зокрема та українсько-радянське право загалом змінювало підходи та зміст інституту мирової угоди, удосконалюючи їх.

Так, наприклад, ми погоджуємося з висновком про те, що перший Цивільний процесуальний кодекс Радянської України 1922 року не передбачив серед повноважень суду пропонувати сторонам укласти мирову угоду: основне завдання суду встановити матеріальну істину в справі, а не мирити сторін. Можливо, такий підхід також був зумовлений тим, що питома вага цивільних справ серед судових у народних судах була невеликою. Внаслідок судової практики в 20-х роках ХХ ст. вперше в історії мирових угод на території України було закріплено правило, щоби вона не виходила за межі предмету позову (дане правило буде діяти в Україні аж до 2017 р.), а також передбачено право суду не затверджувати мирову угоду в разі, коли її умови порушують права слабшої сторони (напр., кабальні зобов'язання, відмова від аліментів тощо) [2]. Останнє застереження певною мірою перегукується із сучасним правилом перевіряти умови мирової угоди, яку укладає законний представник на факт відповідності її умов інтересам підопічного. Внаслідок згорання політики НЕПу в УСРР був прийнятий та введений в дію новий ЦПК (11 вересня 1929 р.). В ЦПК УСРР 1929 р. кількість статей, що регламентували питання мирової угоди зросла майже в три рази. Вперше законодавчо відзначається, що мирова угода має укладатися

під контролем суду через механізм її затвердження судом та виступає підставою закриття справи (хоча законодавчо інститут закриття провадження у справі появиться тільки за ЦПК УРСР 1963 р.). Не можна не відмітити про вплив комуністичної ідеології на інститут мирової угоди (порушення інтересів трудящих як підстава не затвердження мирової), а також те, що законодавець відніс право на укладення мирової угоди до спеціальних прав позивача, а не сторін справи загалом (недосконалість з точки зору юридичної техніки) [11].

На сьогодні особливого значення для розкриття змісту та порядку затвердження мирових угод в цивільному процесі набуває судова практика, наприклад, постанова Верховного Суду від 30 вересня 2020 року у справі № 753/16296/14-ц, постанова Великої Палати Верховного Суду від 27 листопада 2024 року у справі № 185/8179/22 тощо.

Підсумовуючи вище сказане зазначимо, що мирова угода в цивілістичному процесі є процесуальним письмовим документом, укладеним в порядку та в межах, визначених процесуальним кодексом (законом), з метою примирення сторін на узгоджених ними умовах (на підставі взаємних поступок, стосується лише прав та обов'язків сторін), та який затверджується судовим рішенням – ухвалою суду в порядку, визначеному процесуальним кодексом (законом) та має силу виконавчого документа, містить ознаки цивільного договору, оскільки її зміст це норми як процесуального характеру, так і норми матеріального права. Відтак, на нашу думку, є спірною позиція про віднесення мирової угоди лише до категорії цивільних договорів – правочинів.

Інститут мирової угоди в цивілістичному процесі України є історичним: він існував у радянській моделі саме цивільного судочинства й зберігся в сучасній моделі цивілістичного процесу, зокрема, в цивільному, господарському процесі, виконавчому процесі, однак його функції та зміст зазнали істотної трансформації. Якщо в радянському цивільному процесі мирова угода сприймалася крізь призму державоцентричного підходу та посиленого судового контролю за «допустимістю» компромісу, то в сучасній правовій системі ключовим вектором еволюції став перехід до людиноцентричної моделі, у якій зростає автономія сторін і підсилюється значення їхнього права самостійно врегулювати спір. Водночас судовий контроль не зник, а набув іншого змісту: він виконує гарантійну функцію, забезпечуючи законність умов мирової угоди та захист прав і охоронюваних законом інтересів третіх осіб.

Список використаних джерел:

1. Короед С. О. Проблеми реалізації інституту мирової угоди в цивільному (господарському) судочинстві на стадії її затвердження судом. *Держава і право*. Юридичні і політичні науки. 2022. Вип. 91. С. 52–66.
2. Короед С. О., Лошицький М. В. Деякі питання примусового виконання мирової угоди. *Держава і право*. 2011. Вип. 51. С. 510–519.
3. Кармаза О.О. Поняття та зміст цивілістичного юридичного процесу. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. Серія Право. Івано-Франківськ, 2017. № 3(15). С. 146–152.
4. Кармаза О.О. Концепції охорони та захисту житлових прав в Україні: матеріальний та процесуальний аспекти: монографія. Миронівка: ПрАТ «Миронівська друкарня», 2013. 400 с.
5. Лазур Я.В., Заборовський В.В., Черевко П.П. Мирова угода у цивільному та господарському процесі: порівняльний аспект дослідження. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 6. С. 206–210.
6. Мелех Л. В., Мелех Б. В. Мирова угода у виконавчому провадженні: теоретичні та практичні аспекти. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 43. 2024. С. 341–348.
7. Про затвердження Цивільного процесуального кодексу Української РСР. Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки від 18 липня 1963 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1500-06#Text>.
8. Юраш І. Інститут мирової угоди цивільного процесу України в радянський період. URL: https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2022/04/VJHR_1_2022.pdf
9. Цивільний процесуальний кодекс України. Кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1618-15#Text>.
10. Про внесення змін до Арбітражного процесуального кодексу України. Закон України від 21 червня 2001 року № 2539-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
11. Юраш І. Інститут мирової угоди цивільного процесу України в радянський період. URL: https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2022/04/VJHR_1_2022.pdf

Дата першого надходження статті до видання: 13.10.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.11.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.11.2025